

Kysmat meýilnamasy

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 25 января, 2025

Kysmat meýilnamasy KYSMAT MEÝILNAMASY

BARTYN

1878-nji ýyl.

Patyşa ependimiz zaty-şahane Abdylhamyt han hezretleri häkimiýetdedi.

Bartyn kaýmakamlygyndan köşge telegramma gelýär.

«Çynarlyda «Mustafa beý» ojagynda gaz tutaşyp, baş amele (işçi) ýandy, amele ojaga gitmäge çekinýär. Barlag işlerini geçirmeli boljak. 27.07.1878 ý.»

* * *

Ýagny... «Grizu (rudniý gaz) partlady, içindäki işçiler ýanyp öldi, daşardaky işçiler kömür känine girmek islänok. Derňew işlerini geçirmegi talap edýäris» diýilýär.

Köşk işe çynlakaý seretdi.

Şol gün jogap geldi.

«Bartyn kaýmakamlygynyň adminstrasiýasyna! Umumy ojaklarda bular ýaly nogsanlyklaryň bolmagy magdan çykaryş işine mahsus zat. Nirede bolanda-da, ajaly-kaza (ölüm) mukadderaty-ylahydan bolýandygy (hudaýtarapyn) üçin hiç bir ojagyň togtamagyna zerurlyk ýok. Gerekli taýýarlyklary görüp, ýene öňküsi ýaly işiňizi dowam etdiriň. Amelelere-de wagyz-nesihat ediň, işlerini etsinler. 27.07.1878 ý.»

* * *

Ýagny... «Derňewiňem geregi ýok, serňewiňem. Magdan kânlerinde bular ýaly heläkçilikleriň bolmagy adaty zat. Ajallary ýetipdir, kysmatlary şeýlemiş. Öňküsi ýaly işiňizi dowam etdiriň, beýleki işçilere-de öwüt-ündew ediň, terbiýesizlik etmesinler, ependi kimin girip işlesinler, gaharymy getirmesinler!»

(Bartyn bilen köşgüň arasyndan baryp 144 ýyl mundan öň alşylan bu resmi hatlaryň original nusgalaryny görmek isleýänler Magdan inženerleri upravleniýesine ýüzlenip bilerler).

* * *

Dek düýnüň özünde...

«Asyryň lideri» şol öňki Bartyna geldi, 41 öliniň sebäbini düşündirdi.

«Bu kömür känimiz iň ösen şertlere eýe magdan ojagydyr, biz kysmat meýilnamasyna ynanýan adamlar, munuň düýni, şu günü, ertesi ýok, bular ýaly zatlar elmydama bolýar, şuny ýagşy biliň» diýdi.

Patyşahymyz, ependimiz zaty-şahana Abdylhamyt han hezretleriniň kysmaty bilen şu günüň köşk kysmaty hutma-hut birmeňzeş.

Maksat 2023. Aňýet bolsa 1878.

* * *

Nämemiş ependim, Jemgyýetçilik maliýe gözegçilik edarasynyň

(Sayıştay) barlagnamasynda şu magdan käninde heläkçilik bolup biljegi duýdurylanmyş, grizu howpuna ünsi çekilenmiş, pylan-pysmydan...

Goý, gardaşym, bulary goý...

Somanyň meýletin aklawjylary Jan Atalaýy, Selçuk Kozagaçlyny türmä atyp, Somada magdan işçisini ýumruklaýany ilçihanda ataşşe eden aňyýet edara-medara diňläär öýdýäňmi?

* * *

Agysyny aglalyň. Dyzymyzy ýumruklalyň. Ýakamyzy ýyrtalyň. Saçymyzy ýolalyň. Barybir biderek.

Çykarylýan kömüri adamdan has gymmatly görýän kelle üýtgemezden bu kartina üýtgär öýdýäňizmi?

16.10.2022 ý.

• KYSMAT MEÝILNAMASY

2010-njy ýyl.

Zonguldak Karadonda grizu (rudniý gazy) partlady.

30 işçi gurban boldy.

«Asyryň lideri» Zonguldaga geldi:

– Kysmat bu – diýdi. – Ýerli adamlar bular ýaly hadysalara öwrenişen, bu käriň kysmatynda bar zat, bu käre baş goşanda bular ýaly zatlaryň boljagyny bilip girýärler.

* * *

Karadondan çykarylýan kömüriň tonnasy 350 liradan satylýardy.

Ölen işçilerimiz günde adam başyna baş tonna kömür çykarýardy.

Aýda 900 lira aýlyk alýardylar.

Ýagny, bir aý işläp, bir günde çykarýan kömürini-de satyn alyp

bilenokdy.

* * *

2014-nji ýyl.

Somada grizu partlady.

301 işçi wepat boldy.

«Asyryň lideri» Soma geldi:

– Kysmat bu – diýdi. – Bular bolýan zat, edebiýatynda bar, kysmatynda bar.

* * *

Somada çykarylýan kömüriň tonnasy 490 liradan satylýardy.

Ölen işçilerimiz günde adam başyna 5 tonna kömür çykarýardy.

Aýda 1400 lira aýlyk alýardylar.

Ýagny, bir aý işläp, bir günde çykarýan kömürini satyn alyp bilenokdy.

* * *

2022-nji ýyl

Bartın Amasrada grizu partlady.

41 işçiniň ömür tanapy üzüldi.

«Asyryň lideri» Amasra geldi:

– Kysmat meýilnamasy – diýdi. – Biz kysmat meýilnamasyna ynanyan adamlar, munuň düýni-şu günü bolmaz, bular ýaly zatlar hemişe bolar durar, muny bilmegiňiz gerek.

* * *

Amasradan çykarylýan kömüriň tonnasy 5500 liradan satylýar.

Ölen işçilerimiz günde adam başyna baş tonna kömür çykarýardy.

Aýda 11 müň lira aýlyk alýardylar.

Ýagny, bir aý işläp, bir günde çykarýan kömürini satyn alyp bilenokdylar.

* * *

Kysmat diýilýän zat, ine, şular ýaly.

Adam ömri kömürden arzan.

Karadonda ölen işçilerimiziň aýlygy maaşy 600 dollara ýetýärdi.

Somada ölen işçilerimiziň aýlygy 600 dollara ýetýärdi.

Amasrada ölen işçilerimiziň aýlygy 600 dollara ýetýärdi.

Emma...

Karadon pajygasynda baş tonna kömür 1150 dollardy.

Amasra pajygasynda baş tonna kömür 1500 dolar.

* * *

12 ýyl geçdi.

Aýlyk – şo bir aýlyk.

Kömür welin, gymmatlapdyr.

Kysmat meýilnamasy diýilýän meýilnama-da, ine, şular ýaly.

Ýylmaz ÖZDIL.

«SÖZCÜ» gazeti, 18.10.2022 ý. Publisistika